

Et inkluderende menneskesyn har taget over

Af Bettina Ugelvig, CFD

"En enlig mor med et vanskeligt hørende barn, der ikke vil passe sin skole. Et aldrende ægtepar med hjemmeboende svagt begavet døv søn, der tyranniserer sine forældre. Et enligt døvt ægtepar, der ikke forstod skrivelser fra de offentlige "væsener". En ældre døv, der ikke længere kan klare sig selv og derfor må anbringes på plejehjem. En yngre døv, der skal i retten mistænkt for vold. En døv, der har behov for psykiatrisk bistand. Og sådan kan vi blive ved – en døvekonsulents hverdag."

Sådan beskrev Annelise Harboe døveområdet i et notat fra 1982, hvor hun kiggede tilbage på døvekonsulentordningen, der for alvor tog form med oprettelsen af Erhvervs- og Vejledningskontorerne for Døvstumme den 1. december 1939. Annelise Harboe var selv en fremtrædende døvekonsulent og leder og dermed meget bekendt med området.

Pia Schmidt, der har arbejdet som døvekonsulent i 28 år, kan trods nye tider sagtens genkende alsidigheden i jobbet. Nutidens døvekonsulenter løser fortsat mange forskellige opgaver men under andre rammer og med et tydeligt socialfagligt ståsted. Det kommer vi tilbage til.

Fra kontorbestyrelser til døvekonsulent

I 1950 fik Danmark sin første særlov på døveområdet med Lov om Foranstaltning Vedrørende Døve og Tunghøre. Døveloven blev den populært kaldt, og den satte en tydelig retning for området med en tidlig indsats for småbørn og adgang til en passende erhvervsuddannelse efter

endt skoleuddannelse. Samtidig skulle der sikres rådgivning og vejledning for målgruppen i voksenlivet.

I 1956 erstattede begrebet døvekonsulent kontorbestyrelser, og de nye konsulenter formulerede et arbejdsprogram, der spøgefuldt blev kaldt Døvekonsulenternes 10 bud. I bogen *CFD gennem 150 år* omtales døvekonsulenterne som tusindkunstnere, og de 10 bud understøtter meget godt det billede:

1. Erhvervsvejledning i samarbejde med døveskolerne og den offentlige arbejdsanvisning.
2. Arbejdsanvisning i samarbejde med de offentlige arbejdsanvisningskontorer.
3. Samarbejde med Invalideforsikringsretten i størst mulig udstrækning.
4. Bistand i almene forhold vedrørende døve, når disse, deres pårørende, arbejdsgivere eller andre finder anledning dertil.
5. Vejledning med hensyn til sociale og andre forhold ifølge gældende love.
6. Bistand som tolk og vejleder i alle forhold under forhandlinger med private og offentlige myndigheder.
7. Bistand til de døves organisationer ved forhandlinger m.v.
8. Hjemmebesøg hos døve, således at konsulenten efterhånden får kendskab til alle de døve, der lever i hans distrikt.
9. Føre kartotek over alt, hvad der arbejdes med og udarbejde statistisk materiale til brug for bl.a. døvenævnet.
10. Herudover vil det påhvile døvekonsulenten at føre tilsyn med de elever, udgået af døveskolerne, der af vedkommende skole er anbragt i kontrolleret familiepleje i det under vedkommende døvekonsulent henhørende geografiske distrikt.

"Der er ingen tvivl om, at arbejdet som døvekonsulent var meget bredt, og som vi kan se i de 10 bud, så måtte døvekonsulenterne for eksempel påtage sig rollen som tolk, og det gjaldt altså 24 timer i døgnet," smiler Pia. Hun peger på, at døvekonsulenter i dag arbejder ud fra et solidt fagligt ståsted og naturligvis med et andet menneskesyn end dengang på Erhvervs- og Vejledningskontorerne for Døvstumme.

Pia Schmidt

Og den transformation, mener hun egentlig ikke, er så underlig. Et privat initiativ taget af døvelærere, døvepræster og døve selv startede det hele i første halvdel af 1900-tallet. I slut-70'erne tog Socialstyrelsen over, derefter amterne, og i dag er døvekonsulentordningen en betydelig del af den erhvervsdrivende fond CFD. Fokus på en øget specialisering i socialt arbejde og dermed en stærkere faglighed beskriver meget godt udviklingen.

Ressourcesyn

Opdraget for de første døvekonsulenter var at sikre, at døve mennesker gjorde sig nyttige i det borgerlige liv. Det betød, at døve børn og unge var under tilsyn og værgemål af lærere og præster, der var pålagt det fulde skole- og erhvervsmæssige ansvar, indtil håndværkstiden var udstået.

Undertonen var tydeligt præget af et moralsk blik på den enkelte, og tilsyn blev betragtet som en nødvendighed. Opdragelse var ligeledes en stor del af arbejdet for at sikre en tilpasning af den enkelte til samfundet. Og døvekonsulenterne spillede en væsentlig rolle i denne dannelsesrejse.

"Tidligere, hvor menneskesynet var mere formynderisk, så og tænkte vi også anderledes om mennesker med handicap. Myndigheds personer, inklusive døvekonsulenterne, tog mere kontrol

over døves liv i forskellige sammenhænge, f.eks. ved valg af uddannelse, arbejde og sociale muligheder. Vi "vidste bedst" og antog, at vi måtte hjælpe til, så døve traf de rigtige beslutninger i deres liv," fortæller Pia.

Personalet på Fredericia/Odensekontoret (ca. 1997)

I dag arbejder døvekonsulenterne ud fra et ganske andet menneskesyn. Døve mennesker er først og fremmest ligeværdige individer med ressourcer og unikke perspektiver, dernæst er de personer med en funktionsnedsættelse.

"Vi har heldigvis ændret syn og arbejder ud fra et inkluderende menneskesyn. Rådgivningen bygger i dag på respekt for hvert enkelt individ og en anerkendelse af, at vi hver især er mester i eget liv. Som døvekonsulenter kan vi med en kvalificeret og nuanceret rådgivning bibringe perspektiver, som kan nuancere, og dermed være med til, at det menneske, som vi rådgiver, kan træffe selvstændige beslutninger og valg. Rådgivningen bygger på tillid, inklusion og respekt for både identitet, anerkendelse af tegnsprog og døves kultur."

Mange veje ind

CFD's døvekonsulenter driver et tilbud, som er åbent og frivilligt for døve mennesker, der har brug for rådgivning og vejledning til at tage ansvar i eget liv. Konsulenterne har alle en socialfaglig uddannelse, og viden om lovgivningen er af væsentlig betydning. Rigtig meget af deres arbejde er at bygge bro til de arbejdspladser, uddannelsesinstitutioner eller kommuner, som har mulighed for at hjælpe den enkelte til et selvstændigt og ligeværdigt liv.

Vejen ind til døvekonsulentordningen er mangesidig. Konsulenterne kommunikerer på mange digitale platforme, f.eks. ChatNu, Face-

time og Teams, og så er der naturligvis de fysiske møder som f.eks. længerevarende hjemmebesøg. Her kan fokus være på, hvordan konsulenterne bedst støtter op og skaber overblik eller samtaler på arbejdspladser eller uddannelsesinstitutioner.

Døvekonsulent Charlotte Ohrtman (ca. 2004)

Tal og fakta

773 personer brugte døvekonsulenternes rådgivningsydelse i 2023 (som er de seneste tal, der foreligger, når dette skrives). Dette tal er det samme som året forinden.

Rådgivningen er landsdækkende, og antallet af borgere fordelte sig således i de fem regioner:

- Nordjylland: 88
- Midtjylland: 99
- Syddanmark: 269
- Sjælland: 74
- Hovedstaden: 243

445 af de borgere, der fik rådgivning i 2023, var kvinder, mens 328 var mænd. 180 var mellem 18 og 39 år, 317 var mellem 40 og 65 år, og 276 var over 65 år.

I forhold til borgernes forsørgelsesgrundlag var de tre største grupper folkepensionister (30%), beskæftigede på ordinære vilkår (15 %) og førtidspensionister (13 %).

Flertallet af borgerne, nemlig 301, benyttede rådgivning en til tre gange om året. Ud af hele gruppen af borgere var der i alt 47 borgere, der havde over 30 kontakter om året med døvekonsulenten.

Borgere udenfor arbejdsmarkedet

200 af de borgere, der fik rådgivning i 2023, stod uden arbejde (ledighedsydelse, førtidspension uden beskæftigelse, kontanthjælp, ressourceforløb, revalidering, dagpenge eller fleksydelse).

Ud af de 200, der stod uden arbejde, var der 20 borgere, der havde haft mere end 30 kontakter på et år. Dvs. at 10 % af den gruppe havde et meget omfattende rådgivningsbehov.

Af de 200 i gruppen, der stod uden arbejde, var 120 kvinder, mens 80 var mænd. 64 var mellem 18 og 39 år, 124 var mellem 40 og 65 år, og 12 var over 65 år.

Rådgivningen til den gruppe, der stod uden for arbejdsmarkedet, i forhold til hele gruppen af mennesker, der fik rådgivning, fordelte sig således i de fem regioner:

- Nordjylland: 18 (ud af i alt 33)
- Midtjylland: 13 (ud af i alt 16)
- Syddanmark: 28 (ud af i alt 71)
- Sjælland: 5 (ud af i alt 16)
- Hovedstaden: (34 ud af i alt 64)

Døvekonsulentordningen

Døvekonsulentordningen er objektivt finansieret efter Servicelovens §12. Alle landets kommuner bidrager til finansieringen af ordningen. Det betyder, at privatpersoner og kommuner frit kan henvende sig uden yderligere omkostninger.

Det er et landsdækkende tilbud til borgere med høretab, deres pårørende og samarbejdspartnere med flere. Døvekonsulenterne yder helhedsorienteret rådgivning og vejledning indenfor en række emner indenfor det sociale område: uddannelse, beskæftigelse, flygtninge, familielivet, psykiatri samt ældreområdet.

Der er 15 døvekonsulenter ansat på rådgivningskontorerne i Valby (København), Odense, Fredericia, Aarhus og Aalborg.

Læs mere på www.cfd.dk/raadgivning/dovekonsulenter.